

UEFA și FMF trebuie să condiționeze respectarea standardelor minime în domeniul drepturilor omului pentru desfășurarea meciurilor în Tiraspol

Asociația Promo-LEX consideră că decizia luată de UEFA de a transfera meciul de fotbal Sheriff Tiraspol – Farul Constanța de la Chișinău la Tiraspol contravine angajamentelor asumate de FMF, UEFA și FIFA în promovarea și respectarea drepturilor omului. Or, este un fapt notoriu că teritoriul din stânga Nistrului rămâne un spațiu închis, izolat controlat de un regim ilegal, unde drepturile omului nu pot fi promovate, monitorizate, evaluate și apărate. Pe 18 iulie 2023, la Tiraspol, în primul tur al UEFA Champions League, se va

desfășura meciul de fotbal Sheriff Tiraspol – Farul Constanța.

La 24 iunie 2022, UEFA a anunțat despre interzicerea organizării meciurilor de fotbal sub egida sa în regiunea transnistreană din motive de securitate. Reamintim că în perioada aprilie 2022 – până în prezent, administrația de facto de la Tiraspol a decis introducerea codului roșu, ulterior galben, de amenințări teroriste, care nu a fost modificat sau anulat.[\[1\]](#)

La 4 iulie, Comitetul Executiv al UEFA a luat o decizie nejustificată de a permite desfășurarea meciului la Tiraspol,[\[2\]](#) în condițiile în care codul galben de amenințare teroristă este în vigoare cel puțin până la 18 iulie 2023 (data meciului Sheriff-Farul), iar decizia UEFA este cel puțin incoerentă și bazată pe informații eronate sau incomplete.

În acest context, Asociația Promo-LEX reiterează importanța respectării drepturilor omului, în special în teritoriile controlate de regimuri ilegale. Or, încălcarea drepturilor fundamentale nu poate rămâne fără consecințe, iar comunitatea internațională, inclusiv organizațiile sportive precum FMF și UEFA, trebuie să fie mai responsabile și să acționeze ferm pentru a contribui la promovarea păcii și respectarea valorilor și principiilor pe care le promovează.

Acordul pentru desfășurarea meciului pe stadionul din or. Tiraspol este un cadou generos și gratuit, inclusiv de imagine și financiar pentru administrația locală ilegală. Acest suport necondiționat rămâne un instrument eficient de consolidare a unui regim ilegal, care continuă încălcarea în masă a drepturilor omului și ignorarea principiilor și valorilor democratice. Alături de cifrele competițiilor sportive de acest gen, propunem evidențierea fenomenelor și realităților din regiunea transnistreană a Republicii Moldova:

- Rata de încarcerare cea mai ridicată din Europa, depășind de peste patru ori media europeană de

încarcerare și de peste două ori pe cea a Republicii Moldova.

- Lipsa unor garanții sau a protecției elementare pentru victimele torturii. Mai nou, începând cu luna februarie 2022, toți cei care depun plângeri la instanțele naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului, riscă sancțiuni penale severe.
- Controlul total al Holdingului Sheriff asupra regiunii transnistrene a Republicii Moldova, prin intermediul persoanelor din administrația locală și regională. Teritoriul respectiv rămâne inaccesibil pentru activitatea liberă a jurnaliștilor, avocaților sau a apărătorilor drepturilor omului.

Amintim că anterior, în cadrul unei [campanii](#), Asociația Promo-LEX a atras atenția asupra meciurilor de fotbal disputate de Sheriff în Champions League și a implicării Holding-ului Sheriff, responsabil de încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană. Regretăm că situația se repetă, actorii relevanți nu au luat o atitudine proactivă și nu au încercat să atragă la răspundere persoanele responsabile de violarea drepturilor omului, acceptând tacit și necondiționat desfășurarea meciurilor sportive într-un teritoriu al impunității.

Încurajăm autoritățile Republicii Moldova să manifeste o reacție mai hotărâtă și coerentă, depășind demersurile și reacțiile formaliste sau declarative. Când se desfășoară evenimente sportive internaționale pe un teritoriu necontrolat, unde drepturile omului sunt grav încălcate, este necesară o abordare robustă și informarea asupra situației reale din teritoriu, or sportul, inclusiv fotbalul nu poate exista izolat de drepturile omului.

<https://www.uefa.com/insideuefa/news/0276-1577452f4791-2d066f6b6e1e-1000-no-uefa-competition-matches-shall-be-played-in-the-region-of-tr/>

[2]

https://www.uefa.com/returntoplay/news/0283-186994e297cb-b6d81725341f-1000-uefa-matches-again-allowed-in-transnistria/?fbclid=IwAR36BpwU7u9MVhfhb47obkgSSsru-_ur6CuLM7qMZsaP0o30i3fLTaXWySM

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședințelor plenare din 13-14 iulie 2023

#101.Parlamentul lucrează pentru tine?!

Ședințele plenare din 13 - 14 iulie

www.101.promolex.md

Lipsa opoziției de la ședințele plenare afectează procesul legislativ și nu asigură o dezbatere autentică a subiectelor examinate. Recomandăm Biroului Permanent să propună organizarea ședințelor plenare dedicate proiectelor opoziției, așa cum prevede Regulamentul, iar opoziției parlamentare să se abțină de la neparticipare la ședințele plenare.

În contextul votării în prima lectură a proiectul de lege care prevede, între altele, restricționarea temporară a dreptului de a fi ales pentru reprezentanți ai unui partid declarat neconstituțional, **Promo-LEX reiterează necesitatea respectării principiului proporționalității la stabilirea categoriilor de persoane cărora le-ar putea fi aplicată această restricție, așa cum a menționat într-o recentă [declarație](#). Asociația solicită, în continuare, organizarea unor dezbateri publice largi pe acest subiect, consultarea Comisiei de la Veneția și amintește, din nou, că modificarea legislației electorale înainte de alegeri nu este recomandată.**

Ședințele plenare din 13-14 iulie au fost marcate de **lipsa în corpore a opoziției parlamentare**. BCS a părăsit plenul, în semn de protest, încă la etapa de adoptare a ordinii de zi, după ce toate inițiativele Blocului au fost respinse neacumulând suficiente voturi. Cei 8 deputați independenți și neafiliați au absentat în mod tradițional de la ședințele plenare. **În opinia Promo-LEX, lipsa opoziției de la ședințele plenare afectează procesul legislativ și nu asigură o dezbateră autentică a subiectelor examinate.** În acest sens, recomandăm Biroului permanent să propună organizarea ședințelor plenare dedicate proiectelor opoziției parlamentare, așa cum prevede Regulamentul, iar opoziției parlamentare să se abțină de la neparticiparea la întreaga ședință plenară sau chiar de la 2 ședințe consecutive, în special în contextul audierii unor rapoarte ale autorităților publice.

Deși cu mare depășire de termen, apreciem că Parlamentul a audiat totuși Raportul Comisiei Electorale Centrale pentru anul 2022 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale și Raportul Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2022. Amintim că Raportul CEC trebuia prezentat până la 1 iunie, iar cel al Avocatului Poporului, până la 15 mai. În context, Promo-LEX reamintește

despre restanțele admise în audierea rapoartelor și altor autorități: Guvernul – luna aprilie, Agentul guvernamental – 31 martie, Banca Națională a Moldovei și Comisia Națională a Pieței Financiare – 1 iunie, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică – 30 iunie.

În cadrul ședințelor, 3 proiecte de legi au fost examinate și votate la doar 2 zile de la înregistrare, neavând regim de prioritate sau urgență. **În opinia Promo-LEX votarea proiectelor în termene atât de scurte afectează transparența procesului decizional, dar și prezintă dubii asupra înțelegerii de către deputați a proiectelor propuse și acordării unui vot conștient.** Atragem atenția că unul din cele 3 proiecte, propus de Vicepreședintele Legislativului, care a prezidat ședința, a fost inclus în ordinea de zi în debutul ședinței de 14 iulie. Potrivit Regulamentului, dreptul de a propune modificarea și completarea ordinii de zi din proprie inițiativă îl are exclusiv Președintele Parlamentului. Chiar dacă vicepreședinții legislativului îndeplinesc atribuțiile Președintelui, la solicitarea sau în absența acestuia, **Promo-LEX consideră că dreptul de a propune modificarea și completarea ordinii de zi nu poate fi delegat Vicepreședintelui Parlamentului sau președintelui ședinței.**

În ședințele din 13 și 14 iulie transparența decizională a fost afectată **în proporție de 56%**, sau în cazul a 14 proiecte votate, prin faptul că nu au fost solicitate, acordate sau publicate actele aferente proiectelor, inclusiv expertiza anticorupție (7); avizul Guvernului (4); avizul Direcției General Juridice (5); avizele comisiilor permanente (3); rezultatele cercetărilor și expertizele în domeniu (1); rezultatele consultărilor publice (1). Iar în cazul a 13 proiecte de legi nu a fost respectat termenul legal, de cel puțin 10 zile lucrătoare, pentru prezentarea recomandărilor părților interesate. Doar în cazul unuia din cele 14 proiecte ale căror transparență decizională a fost afectată, a fost solicitată examinarea în mod prioritar, acesta fiind

înregistrat de Președintele Republicii Moldova.

Ședințele plenare au durat în mod cumulativ, circa 10 ore 10 min, cu 2 pauze de 2 ore 57 min, fiind examinate și votate 25 de proiecte de acte normative. Cea mai lungă dezbateră, de circa 1 oră și 40 min, a fost pe marginea audierii Raportului Avocatului Poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2022.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Podcast PUNCT pe URĂ. Flirt sau hărțuire sexuală? Cine și cum ne protejează, inclusiv în mediul online?

[#BunDeAscultat](#) [#PromoLEXpodcast](#) [#punctpeură](#)

Ce reprezintă hărțuirea și hărțuirea sexuală?

Ce forme ia hărțuirea sexuală?

Cine poate fi victima hărțuirii sexuale și unde se poate manifesta?

Într-un episod nou, Alina Andronache, militantă pentru egalitate de gen și activistă pentru drepturile omului, și

specialistă în Relații Publice și Advocacy în cadrul [Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare](#), răspunde la aceste întrebări și clarifică care este diferența între hărțuire și hărțuire sexuală.

🎧 Poți asculta acest episod și în [#googlepodcasts](#), [#spotify](#) și [#anchorpodcasts](#).

Podcast-ul „PUNCT pe URĂ.” este produs de Asociația Promo-LEX cu susținerea financiară a Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova).

Declarația Asociației Promo-LEX privind proiectul de lege nr. 232 din 10.07.2023 pentru modificarea unor acte normative

(implementarea unor considerente conținute în Hotărârea Curții Constituționale nr.10/2023 privind controlul constituționalității Partidului Politic „Șor”)

De principiu, Asociația Promo-LEX apreciază inițiativa autorilor de amendare a cadrului legal pentru a asigura executarea și implementarea Hotărârii Curții Constituționale nr.10/2023 privind controlul constituționalității Partidului Politic „Șor”. În același timp, atragem atenția asupra necesității respectării principiului proporționalității la stabilirea categoriilor de persoane care ar fi incluse în lista celor cu restricții a dreptului de a fi ales.

Chiar dacă la examinarea cauzei privind controlul constituționalității Partidului Politic „Șor”, Curtea Constituțională nu a constatat existența unor lacune în legislație și nu a atras atenția organelor respective printr-o adresă, Parlamentul în mod pro-activ a elaborat un proiect de lege care să transpună considerentele enunțate de Curte.

Considerăm judicioase propunerile de modificare a Legii privind partidele politice, care stabilesc interdicția utilizării atributelor partidelor politice declarate neconstituționale, precum și modificarea/elucidarea procedurii ulterioare de lichidare a partidului politic, ca urmare a declarării neconstituționale a acestuia.

Totuși, propunerea de modificare a Codului electoral, și anume completarea listei restricțiilor dreptului de a fi ales cu încă un temei, necesită a fi consultată pe larg cu partidele politice și actorii interesați, supusă expertizei juridice, și consultată cu Comisia de la Veneția.

Pornind de la următoarele circumstanțe:

1. Alegerile locale generale au fost stabile pentru [5 noiembrie 2023](#) și perioada electorală va începe la 7 august 2023, modificarea cadrului legal electoral înainte de alegeri sau în timpul perioadei electorale nu este recomandată[\[1\]](#).
2. [Codul de bune practici în materie electorală](#) prevede la pct. 1.1. lit. d) condițiile cumulative pentru privarea de dreptul de a alege și fi ales[\[2\]](#), iar aceste condiții par să nu fie întrunite în cazul restricționării dreptului de a fi ales propus în proiectul de lege. În special,
 - a) Autorii proiectului intenționează să introducă și să aplice o interdicție cu efect retroactiv, or la momentul pronunțării Hotărârii Curții Constituționale nr. 10/2023, o asemenea interdicție sau un asemenea efect al declarării neconstituționale a partidului nu

era prevăzut în legislație sau în Hotărârea Înaltei Curți.

b) Necesită examinare suplimentară dacă privarea de dreptul de a fi ales – care este o restricție individuală, poate fi introdusă în legislație și aplicată în cazul declarării neconstituționale a partidului politic – care este o sancțiune aplicată unei entități juridice, nefiind stabilită responsabilitatea sau vinovăția individuală a unei persoane. În acest sens, principiul proporționalității se pare că nu a fost analizat de autorii inițiativei legislative, în condițiile includerii unui segment atât de larg^[3] a persoanelor asupra cărora s-ar aplica restricția dreptului de a fi ales.

Am putea admite însă că, în raport cu persoanele – membri ai organului executiv al partidului politic declarat neconstituțional o măsură de restricționare temporară a dreptului de a fi ales ar putea fi justificată, în anumite condiții, luând în considerare importanța deciziilor luate de membrii acestui organ în cadrul partidului.

Amintim că Înalta Curte a făcut referință că declarațiile, discursurile, pozițiile Președintelui partidului, Vicepreședinților și liderilor partidului, acțiunile/inacțiunile conducerii partidului de a se distanța de actele și declarațiile publice ale liderilor partidului sunt imputabile partidului (pct. 162-164 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 10/2023).

În același timp, în raport cu persoanele care ocupau funcții electivă sau care erau pe listele de candidați supleanți – această măsură nu poate fi justificată, decât dacă se demonstrează vinovăția individuală a fiecărei persoane.

3. În context, amintim și de [Cauza Tănase c. Republicii Moldova](#), 2010, când reclamantii au invocat încălcarea Art. 3 din Protocolul nr. 1 privind dreptul de a candida

în alegeri. La sfârșitul anului 2007, Parlamentul a introdus interdicția de a fi alese în calitate de deputat persoanele care posedă două sau mai multe cetățenii. În această cauză, Curtea constatată că o restricție de acest tip limitează drepturile garantate de articolul 3 din Protocolul nr.1 în măsura atingerii însuși a esenței acestora, astfel lipsindu-le de orice efectivitate. La fel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, *inter alia*, că:

- o restricție a drepturilor electorale nu trebuie să aibă drept efect împiedicarea anumitor persoane sau anumitor grupuri de a participa la viața politică a țării;
- faptul că interdicția în cauză a fost introdusă cu puțin timp înainte de scrutin, într-un moment în care numărul voturilor pentru partidul aflat la putere era în declin, este un indiciu suplimentar al caracterului disproporțional al acestei măsuri.

Recomandăm autorilor și Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului:

1. Examinarea suplimentară a necesității și proporționalității propunerii privind includerea unui nou temei de restricționare a dreptului de a fi ales;
2. Desfășurarea consultărilor publice largi la acest subiect;
3. Solicitarea expertizei juridice asupra proiectului, în special asupra prevederii propuse de modificare a Codului electoral;
4. Solicitarea Opiniei Comisiei de la Veneția privind restricționarea dreptului de a fi ales.

[1] Codul bunelor practici în materie electorală stabilește la pct. 2 lit. b) că elementele fundamentale ale dreptului electoral (...) nu trebuie amendate decât cel puțin cu un an

înainte de alegeri.

[2] Condițiile cumulative pentru privarea de dreptul de a alege și de a fi ales: privarea trebuie să fie prevăzută de lege; principiul proporționalității trebuie să fie respectat; Suspendarea drepturilor electorale trebuie să se bazeze pe recunoașterea incapacității mintale sau condamnarea la privațiune de libertate prin hotărâre definitivă a instanței de judecată pentru comiterea unor infracțiuni grave; suspendarea drepturilor politice sau constatarea incapacității mintale poate fi impusă numai prin hotărârea specială a instanței de judecată.

[3] În proiectul de lege se propune ca, restricția dreptului de a fi ales să fie aplicată în cazul persoanelor care erau membri ai organului executiv al partidului, ocupau funcții electivă sau care erau pe listele de candidați supleanți din partea partidului politic declarat neconstituțional

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 7 iulie 2023

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Ședința plenară din 7 iulie 2023

După ce anterior a dat dovadă de mai mult activism în exercitarea controlului parlamentar prin audierea rapoartelor instituțiilor publice, Legislativul acumulează noi restanțe la acest capitol.

www.101.promolex.md

După ce anterior a dat dovadă de mai mult activism în exercitarea controlului parlamentar prin audierea rapoartelor instituțiilor publice, **Legislativul acumulează noi restanțe la acest capitol**. Inclusă pe ordinea de zi a ședinței, audierea raportului Avocatului Poporului, și așa în mare întârziere față de termenul legal, a fost amânată. La fel, și raportul Comisiei Electorale Centrale. La [restanțele constate anterior de Promo-LEX](#) se adaugă și raportul Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE) care urma să fie audiat până la 30 iunie.

Pe de altă parte, Promo-LEX apreciază pozitiv că, în mod repetat, Parlamentul a respectat Regulamentul adoptând proiectul ordinii de zi a ședințelor plenare din 13 – 21 iulie 2023. **Considerăm că în acest mod este asigurată o mai mare previzibilitate a proiectelor ce urmează a fi examinate și dezbătute, dar și o mai bună planificare a procesului legislativ.**

Și la ședința din 7 iulie **ordinea de zi a fost modificată excesiv în proporție de 146%**, fiind completată cu 20 de subiecte și numărând în final 33 de proiecte, dintre care 26

au fost examinate și votate. În ordinea de zi aprobată cu votul a 57 de deputați ai majorității **nu s-a regăsit nici o inițiativă a opoziției.**

Solicitările BCS de a exclude din ordinea de zi examinarea a 3 proiecte nu au acumulat suficiente voturi. Au fost respinse și propunerile opoziției de audiere în plen a ministrei de Interne și șefului SIS pe marginea incidentului tragic de pe Aeroportul Chișinău, precum și audierea ministrului Economiei și Digitalizării la subiectul anulării patentelor de întreprinzător.

Ordinea de zi și alte 2 proiecte au fost votate prin ridicare de mână, din cauza unor deficiențe tehnice în funcționarea votului electronic.

Mai mult de jumătate (52%) din proiectele examinate au fost votate cu încălcarea transparenței decizionale. În cazul a 2 proiecte de legi nu au fost publicate raportatele comisiilor permanente. În cazul a 11 proiecte nu au fost solicitate/acordate /publicate alte acte aferente: avizul Guvernului (2); avizul Direcției General Juridice (5), expertiza anticorupție (1) și avizele comisiilor permanente (9). Iar în cazul a 9 proiecte nu a fost respectat termenul legal de minim 10 zile lucrătoare pentru prezentarea recomandărilor părților interesate. Iar în cazul a 2 proiecte de lege a fost restricționat dreptul deputaților, comisiilor permanente și fracțiunilor parlamentare de depunere a amendamentelor în termenul de 30 de zile după primirea proiectului.

Una din cele mai de durată dezbateri, de aproape o oră, a fost pe marginea proiectului de denunțare a Convenției cu privire la Adunarea Interparlamentară a statelor membre ale Comunității Statelor Independente și s-a încheiat cu protestul deputaților BCS care au părăsit sala de plen.

Ședința plenară a durat circa 8 ore și 30 de min. cu o pauză de 1 oră și 23 de min. La începutul ședinței și-au înregistrat

prezența 82 de deputați. Ședința a fost boicotată în mod tradițional de deputații independenți (D. Ulanov; M. Tauber, P. Jardan, V. Fotescu, R. Apostolova) și cei neafiliați (I. Lozovan, A. Nesterovschi, A. Suhodolski).

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

**Finanțarea campaniilor
electorale online între
provocări și soluții**

Asociația Promo-LEX a participat la Conferință Regională Bani în politică 2023: „Finanțarea campaniei online: provocări și soluții”, organizată, la Bulboaca, pe 6-7 iulie, de Institutul Internațional pentru Democrație și Asistență Electorală (International IDEA), în parteneriat cu Comisia Electorală Centrală a Moldovei, Oficiul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR), Fundația Internațională pentru Sistemele Electorale (IFES) și Institutul Național Democrat (NDI).

Mariana Focșa,
analistă Promo-LEX

Prezentând, în cadrul evenimentului, experiența Asociației Promo-LEX de monitorizare a finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale, analista finanțelor partidelor politice, Mariana Focșa a menționat că, în Republica Moldova, campaniile politice și electorale online au început să capete amploarea, atât ca număr de actori implicați, cât și ca valoarea costurilor, din 2019, mai ales. Motiv din care, Promo-LEX a decis să monitorizeze în detaliu modul cum se desfășoară aceste campanii și costurile pe care le implică, utilizând două instrumente: rapoartele periodice privind publicitatea politică elaborate de META și rapoartele Google privind publicitatea politică. Sunt instrumente utile, dar care nu oferă însă un tablou complet și transparent al cheltuielilor pentru publicitatea politică, a precizat analista.

În cadrul monitorizării, Promo-LEX a constatat că o bună parte din cheltuielile pentru campaniile electorale desfășurate în mediul online nu sunt raportate de către partide și concurenți. Spre exemplu, în campania electorală pentru prezidențialele din 2020, care s-a desfășurat preponderent

online, aproape o treime din totalul cheltuielilor neraportate au fost pentru publicitatea online, a menționat Mariana Focșa, precizând că este vorba despre o sumă de minim 2 milioane de lei.

O altă problemă majoră pe care Promo-LEX a constatat-o și care se perpetuează este implicarea părților terțe în finanțarea politică și electorală care presupune finanțarea reclamelor politice online de către alți subiecți decât partide sau concurenți. Mariana Focșa a precizat că de cele mai dese ori este complicat de dezvăluit cine sunt aceste părți terțe care pot fi persoane din străinătate, precum și entități neautorizate de cadrul legal să efectueze asemenea plăți.

„Putem afirma că platformele online au devenit un instrument foarte eficient pentru eludarea cadrului legal privind campaniile electorale și finanțele politice”, a subliniat Mariana Focșa. Analista a prezentat mai multe cazuri de implicare a părților terțe în finanțarea și promovarea partidelor politice sau a concurenților electorali, cazuri pe care Promo-LEX le-a analizat într-un [document de politici](#), publicat în aprilie 2023.

Mariana Focșa, analistă
Promo-LEX

„Dificultățile pe care le întâmpinăm în procesul de monitorizare sunt lipsa de acces la informații privind cheltuielile pentru publicitatea politică sponsorizată pe Google sau Facebook și privind actorii care le efectuează,

adică plătitorii finali”, a subliniat analista.

„Trebuie să adoptăm reglementări clare și detaliate privind campaniile politice și electorale online, inclusiv prin obligarea partidelor și concurenților de a face publice informațiile privind publicitatea politică online, costurile ei și cine sunt cei care le efectuează. Ar trebui reglementată finanțarea politică și electorală de către părți terțe, un fenomen foarte răspândit, în special, pe platformele online. Totodată, este necesar să se stabilească sancțiuni proporționale și disuasive pentru cei care încalcă cadrul legal”, a concluzionat Mariana Focșa.

Evenimentul a reunit părți interesate de finanțarea politică și electorală din Republica Moldova, Ucraina, Georgia, Armenia, România, Bosnia și Herțegovina, Letonia, Lituania și alte state. Au participat reprezentanți ai autorităților cu atribuții de control și supraveghere a finanțării politice, monitori ai societății civile, partide politice, organizații internaționale, reprezentanți ai platformelor online, mass-media, experți în domeniul electoral și al finanțării politice.

Participanții au analizat provocările campaniilor online pentru integritatea finanțelor publice, au trecut în revistă principalele tendințe și au subliniat că monitorizarea integrității finanțelor politice, detectarea încălcărilor și aplicarea sancțiunilor au devenit semnificativ mai dificile de la apariția formelor online de campanii (plătite și neplătite) și că instituțiile responsabile de supravegherea finanțelor politice și actorii societății civile din întreaga lume se confruntă cu provocări similare pentru a se asigura că campaniile online respectă standardele democratice, care trebuie să asigure egalitatea concurenților, principiile votului liber și corect, transparența și responsabilitatea în ceea ce privește rolul banilor în politică.

Comitetul de Miniștri somează din nou Federația Rusă cu privire la executarea hotărârilor CtEDO în cauzele transnistrene

În cadrul ședinței Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (CM al CoE) desfășurată în perioada 5-7 iunie curent, a fost adoptată o decizie referitoare la grupul de cauze Mozer vs. Federația Rusă. Acest grup este format din 43 de cauze care se referă la diferite încălcări ale Convenției ce au avut loc în regiunea transnistreană a Republicii Moldova în perioada anilor 1997-2016.

În ceea ce privește grupul de **cauze Mozer**, Curtea a constatat următoarele încălcări:

Încălcări ale dreptului la viață (art. 2):

- Investigații ineficiente privind decesele rudelor reclamanților în timpul serviciului militar în „armata rmn” și eșecul „autorităților rmn” de a oferi o explicație satisfăcătoare în acest sens.
- Investigarea ineficientă și absența unui cadru legislativ și administrativ pentru descurajarea riscurilor la adresa dreptului la viață al victimei care a murit în urma consumului de ciuperci otrăvitoare cumpărate de la piață.
- Eșecul de a proteja viața rudei reclamantului în

închisoare din cauza îngrijirilor medicale inadecvate și a lipsei unei investigații eficiente a decesului.

În **28 de cauze**, Curtea a constatat **încălțări legate de procedurile administrative/penale**, inclusiv:

- Încălțări ale dreptului la libertatea și siguranța persoanei din cauza arestărilor sau reținerii dispuse de „instanțele rmn” (art. 5).
- Condiții inumane și degradante de detenție și/sau lipsa de îngrijiri medicale adecvate, precum și rele tratamente (art. 3).
- Încălțări ale dreptului la un proces echitabil dat fiind că „instanțele rmn” nu pot fi calificate drept „tribunale independente și imparțiale instituite de lege” în sensul Convenției (art. 6).
- Încălțări ale dreptului la respectarea vieții private și de familie din cauza perchezițiilor în apartament, restricții ale dreptului la vizite și de a vorbi în propria limbă în închisoare, precum și cenzura corespondenței (art. 8).
- Încălțări ale libertății religioase din cauza refuzului de a permite o întâlnire cu un pastor în închisoare și o condamnare pentru eschivarea de la recrutarea în „armata rmn” (art. 9).
- Încălțarea libertății de exprimare din cauza unei condamnări pentru propagandă electorală (art. 10).
- Încălțarea libertății de întrunire din cauza unei amenzi aplicate pentru organizarea unei ședințe publice (art. 11).
- Lipsa unor căi de atac interne efective cu privire la plângerile reclamantilor (art. 13).
- Încălțarea dreptului la cererea individuală prin împiedicarea reclamantului să semneze o împuternicire scrisă (art. 34).
- Încălțarea dreptului de proprietate pe motiv de sechestr/confiscare de bunuri (art. 1 din Protocolul

nr. 1).

- Încălcarea libertății de circulație din cauza interzicerii de a părăsi teritoriul regiunii transnistrene (art. 2 din Protocolul nr. 4).

În **patru cauze**, Curtea a constatat încălcări ale dreptului reclamanților la un proces echitabil în cadrul procedurilor civile, având în vedere că „instanțele rmn” nu puteau fi calificate drept „tribunale independente și imparțiale instituite de lege” (art. 6).

Alte **șase cazuri** vizează încălcări ale drepturilor de proprietate ale reclamanților din cauza confiscării mărfurilor/autoturismelor cu plăcuțe de înmatriculare moldovenești și aplicarea amenzilor; ca urmare a solicitării „autorităților rmn” ca reclamanții să încheie contracte de închiriere pentru terenul aflat deja în proprietatea lor sau refuzul accesului la terenul deținut sau închiriat. (încălcări ale art.1 din Protocolul nr. 1);

Totodată, **0 cauză** se referă la ingerința în dreptul reclamantului la libertatea de circulație din cauza păstrării pașaportului său și a interzicerii de a părăsi unitatea militară din regiunea transnistreană (încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 4).

Decizia Comitetului de Miniștri:

Reiterând obligația necondiționată a Federației Ruse în temeiul articolului 46 paragraful 1 din Convenție de a se conforma hotărârilor Curții, Comitetul de Miniștri și-a exprimat în mod repetat îngrijorarea cu privire la neplata de către autoritățile ruse a satisfacției echitabile acordate de Curte și a faptului de neprezentare a planului de acțiuni cu privire la măsurile concrete luate sau planificate pentru executarea acestor hotărâri.

Comitetul de Miniștri a somat în mod repetat autoritățile ruse să procedeze la plata satisfacțiilor echitabile, împreună cu

dobânzile acumulate și să prezinte imediat un plan de acțiuni. În absența unui plan de acțiune, delegații au solicitat Secretariatului CM să pregătească o analiză a măsurilor necesare pentru executarea acestor categorii de hotărâri, în contextul constatărilor Curții și a informațiilor relevante actuale.

Comitetul de Miniștri a decis să continue examinarea acestui grup de cauze la una dintre ședințele din 2024, în urma evaluării analizei pregătite de către Secretariat.

Reamintim că Asociația Promo-LEX nu doar că a reprezentat interesele a cca 2000 de reclamânți în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, dar continuă să informeze Comitetul de Miniștri despre situația actuală a drepturilor omului din stânga Nistrului pentru executarea corespunzătoare a hotărârilor CtEDO. Considerăm că executarea eficientă și plenară a hotărârilor CtEDO în cauzele transnistrene reprezintă o premisă fundamentală în asigurarea drepturilor omului din stânga Nistrului.

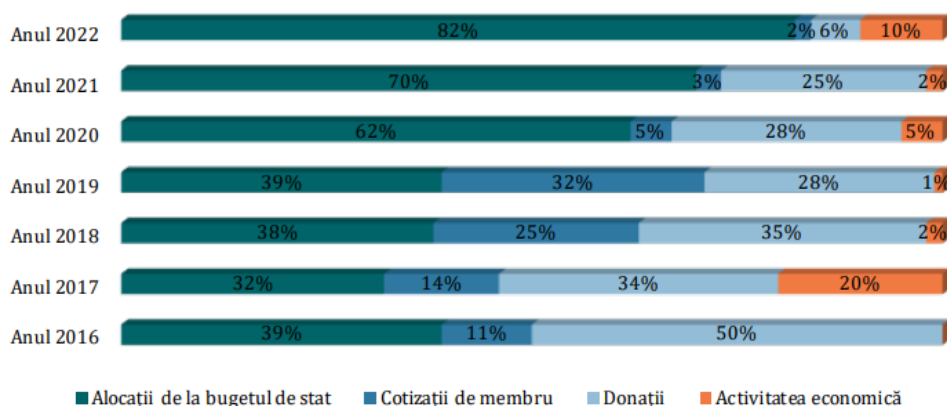
Decizia CM din 7 iunie 2023, poate fi accesată [aici](#).

Mai multe detalii despre grupul de cauze Mozer [aici](#).

**Cum și de ce au ajuns
partidele politice dependente
de alocațiile din bugetul de**

stat?

Dinamica surselor de venit financiare ale partidelor politice

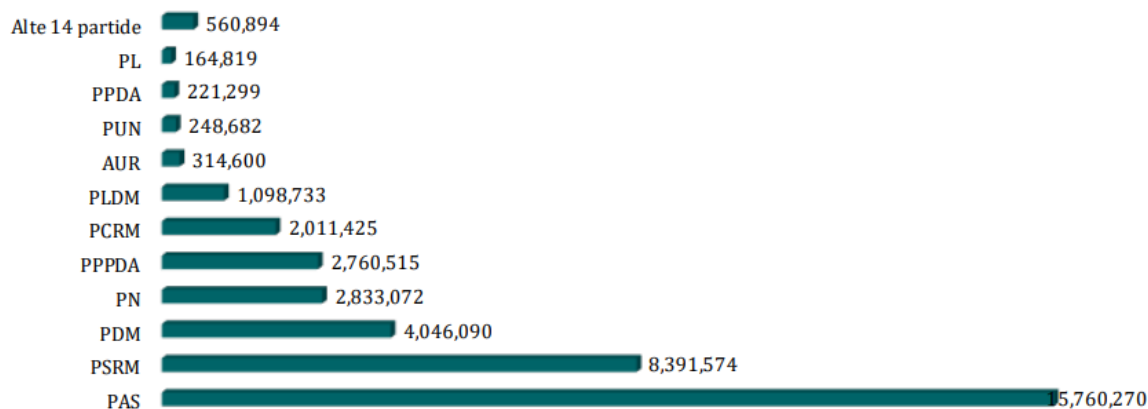

Din 2016, de când partidele politice au început să primească alocații din bugetul de stat, această sursă de finanțare a depășit treptat cele tradiționale, atingând o pondere record, în 2022, de aproape 82% din total veniturilor declarate.

Dependența partidelor de alocațiile din bugetul public s-a accentuat mai ales în ultimii trei ani și trezește îngrijorare în contextul în care majoritatea formațiunilor politice par să nu mai depună eforturi ca să atragă susținere financiară din partea cetățenilor, spune analista Promo-LEX Mariana Focșa.

„Dacă la un moment dat partidul ar înceta să mai primească alocații de la bugetul de stat, acesta nu ar mai avea venituri și, respectiv, ar nimeri în categoria partidelor inactive, care și așa sunt foarte multe în Republica Moldova”, precizează analista. Ea observă că, în 2022, alocațiile din bugetul de stat au ajuns în mare parte la doar 3 partide (PAS – 41%, PSRM – 22% și PDM – 11%).

Alocațiile de la bugetul de stat raportate pentru anul 2022

Promo-LEX nu pune la îndoială necesitatea mecanismului de finanțare a partidelor din bugetul de stat, care este unul logic și legal, subliniază Directorul de Program al Asociației, Nicolae Panfil. „Considerăm necesară includerea unor elemente adiționale care ar motiva partidele politice să fie mai active în atragerea fondurilor din surse alternative, inclusiv de la cetățeni și, mai ales, de la și cu implicarea membrilor de partid. Nu este vorba doar despre colectarea de bani, cât, mai curând, despre capacitatea de a fi în contact cu membrii de partid, cu alegătorii, de a lucra la firul ierbii”, spune Panfil.

Potrivit expertului o eventuală soluție ar putea fi condiționarea alocațiilor de la bugetul de stat cu performanța partidelor, inclusiv în procesul de colectare a cotizațiilor și donațiilor. „Noi astăzi oferim alocații tuturor partidelor care au participat la alegeri, inclusiv celor care au luat 10 voturi. Toți primesc proporțional, dar schimbări nu se văd în dinamica politică. Cum am avut polarizare politică în societate, așa și avem. E lipsă de idei, de personal, de cadre care să fie pregătite în cadrul partidelor și care ulterior să accedă la putere, iar aceste probleme se perpetuează. Este un cerc vicios care trebuie rupt”, concluzionează Nicolae Panfil.

Ponderea veniturilor din celelalte surse – 18%. Inclusiv unii lideri de partid nu-și achită cotizațiile

Cu o pondere, altădată, majoritară (61% în 2016, până la introducerea alocațiilor din bugetul de stat), în 2022 cotizațiile de membru și donațiile au constituit doar 8% din veniturile declarate de partidele politice. Cotizațiile de membru au fost raportate ca sursă de venit de doar 14 partide politice, în valoare totală de 973.536 de lei. Dintre acestea, 61% au fost raportate de PAS, 17% – PSRM și 11% – PCRM.

Cotizațiile colectate de partidele politice

Lider în organizarea procesului de colectare a cotizațiilor a fost PAS, care a reușit să colecteze cotizații de la aproximativ 76% din numărul total al membrilor de partid, comparativ cu 50%, în 2021. La mare distanță, se clasează Congresul Civic – CC – care a colectat cotizații de la 9% din membrii de partid, PCRM – de la 5%.

Per general, veniturile partidelor politice acumulate din cotizațiile de membru rămân a fi ne semnificative, în pofida numărului mare de membri de partid raportați și care sunt obligați, potrivit statutului partidului politic, să achite cotizația de membru, remarcă analista Mariana Focșa. „Procesul de colectare a cotizațiilor de membru continuă să fie anevoios pentru partide, fapt ce trezește suspiciuni privind veridicitatea datelor raportate privind numărul de membri de partid”, explică analista, precizând că, din acest an, partidele sunt obligate să țină registre ale membrilor, care urmează să fie actualizate semestrial și anual.

Mariana Focșa observă că nici măcar liderii partidelor nu-și onorează obligația de a achita cotizațiile de membru. Excepție fac doar 7 lideri din cele 14 partide care au raportat cotizații (PPN, PLDM, PPVP, CC, PNL, PDCM și PAS). „Colectarea cotizațiilor de membru constituie o dovadă importantă a implicării și susținerii de către membrii de partid a ideilor și aspirațiilor promovate de acesta. Iată de ce este necesară implicarea membrilor de partid, cel puțin prin achitarea cotizațiilor”, spune analista.

Donații financiare în scădere și colectate preponderent în numerar

12 partide politice au raportat venituri din donații financiare, în sumă totală de 2,7 mil. de lei. 93% dintre acestea au fost efectuate de membrii de partid (persoane fizice), 5% – de alte persoane fizice, iar 2% – de persoane juridice.

Donațiile financiare raportate

Modul de colectare a donațiilor financiare rămâne a fi preponderent în numerar. Doar o singură formațiune – Partidul Schimbării (PS) – a colectat donații exclusiv prin transfer bancar. 3 partide – PAS, PDCM și CC – au colectat donațiile atât prin transfer bancar, cât și în numerar. Iar 11 formațiuni, din totalul de 15, le-au colectat doar în numerar.

Analista Mariana Focșa amintește, în context, că, din 1

ianuarie 2023, limita donațiilor colectate de la persoane fizice în numerar a fost redusă de la 3 la 1 salariu mediu pe economie.

În cazul donațiilor materiale, acestea au fost raportate ca sursă de venit de 8 partide politice, în sumă totală de 434.864 de lei, dintre care, cele mai multe au fost raportate de PAS (50%), PDCM (24%) și PPPO (13%). Datele privind donatorii care au efectuat donațiile respective și destinația exactă a acestora nu sunt disponibile.

Experții Promo-LEX încurajează partidele să-și fortifice procesul de colectare a donațiilor și cotizațiilor, inclusiv la nivel teritorial și prin dezvoltarea platformelor de colectare online.

Alte constatări legate de veniturile raportate de partide și sursele de finanțare ale acestora găsiți în [Raportul „Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2022”](#), care a fost realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

În premieră, AP a OSCE solicită transformarea misiunii de pacificare de pe

Nistru într-o misiune civilă internațională

În cadrul celei de-a 30-a sesiuni anuale a Adunării Parlamentare (AP) a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), care a avut loc la Vancouver în perioada 30 iunie – 4 iulie, printre alte subiecte a fost adoptată și o rezoluție pe situația din Republica Moldova.

Pentru prima dată, delegații au invitat toți actorii relevanți să inițieze discuții politice cu scopul de a transforma actuala misiune de menținere a păcii din regiunea transnistreană într-o misiune civilă multilaterală, sub un mandat internațional recunoscut, care să reflecte nevoile reale de pe teren.

Suplimentar, membrii AP a OSCE recunosc că conflictul din regiunea transnistreană a Republicii Moldova continuă să reprezinte o amenințare serioasă la adresa securității și stabilității în zona OSCE, iar discuțiile în formatul de negocieri 5+2 sunt suspendate ca urmare a războiului de

agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei. AP OSCE își reafirmă angajamentul de a ajunge la o soluție pașnică, cuprinzătoare și durabilă a acestui conflict prelungit, cu respect deplin pentru suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul granițelor sale recunoscute internațional.

Totodată, Adunarea Parlamentară a OSCE îndeamnă Federația Rusă să-și retragă trupele militare și stocurile de muniții de pe teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu dispozițiile constituționale de neutralitate și în conformitate cu deciziile relevante ale OSCE din 1999 la Summit-ul de la Istanbul, precum și cu Adunarea Generală a ONU rezoluția 72/282.

Adunarea Parlamentară a OSCE mai subliniază că, scopul principal al procesului de soluționare a conflictului transnistrean este de a obține o soluție cuprinzătoare, pașnică și durabilă bazată pe suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul frontierelor sale recunoscute internațional, cu un statut special pentru regiunea transnistreană.

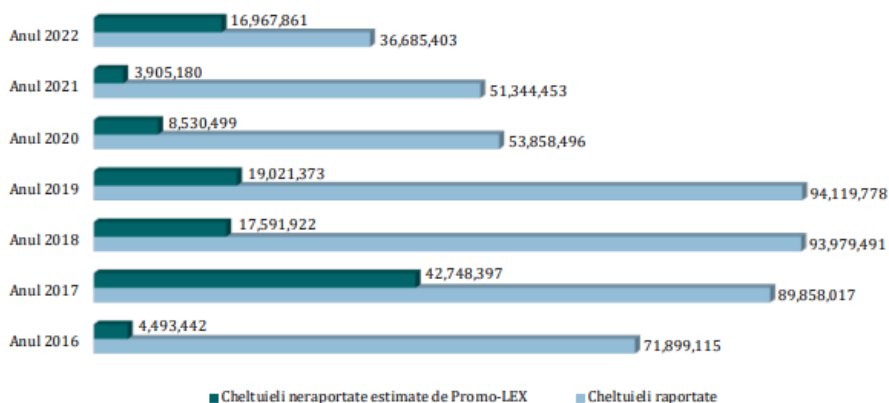
Reamintim că, Asociația Promo-LEX, pe parcursul ultimilor ani a insistat, în permanență, asupra necesității de transformare a misiunii de pacificare de pe Nistru într-o misiune civilă internațională sub mandat ONU. Or, din perspectiva respectării drepturilor omului, formatul actual al misiunii de menținere a păcii este inadecvat și depășit. În decursul ultimelor trei decenii, reprezentanții misiunii nu doar că nu au asigurat respectarea drepturilor omului în Zona de Securitate, dar au fost protagoniștii mai multor abuzuri grave: omor, rețineri ilegale, intimidarea populației civile, inclusiv a jurnaliștilor, apărătorilor drepturilor omului etc.

Rezoluția AP OSCE poate fi accesată [aici](#) (pag. 43 – 44):

Studiul Promo-LEX poate fi accesat [aici](#).

De ce au crescut semnificativ cheltuielile neraportate de partidele politice?

Evoluția cheltuielilor raportate versus cheltuielile neraportate estimate de Promo-LEX

Cu venituri raportate mult sub plafonul maxim legal și nevalorificate integral, partidele politice au continuat să-și ascundă cheltuielile reale. Datele Promo-LEX arată că, în 2022, 17 partide politice nu și-au raportat integral cheltuielile, în valoare totală estimată la minim 16,9 milioane de lei.

Ponderea cheltuielilor neraportate din totalul celor raportate a crescut semnificativ, atingând cota de 48%. Spre comparație, această pondere a constituit în 2021 doar 8%, iar în 2020 – 16% din totalul cheltuielilor raportate.

Cum s-ar explica această majorare bruscă și semnificativă a cheltuielilor neraportate de partidele politice?

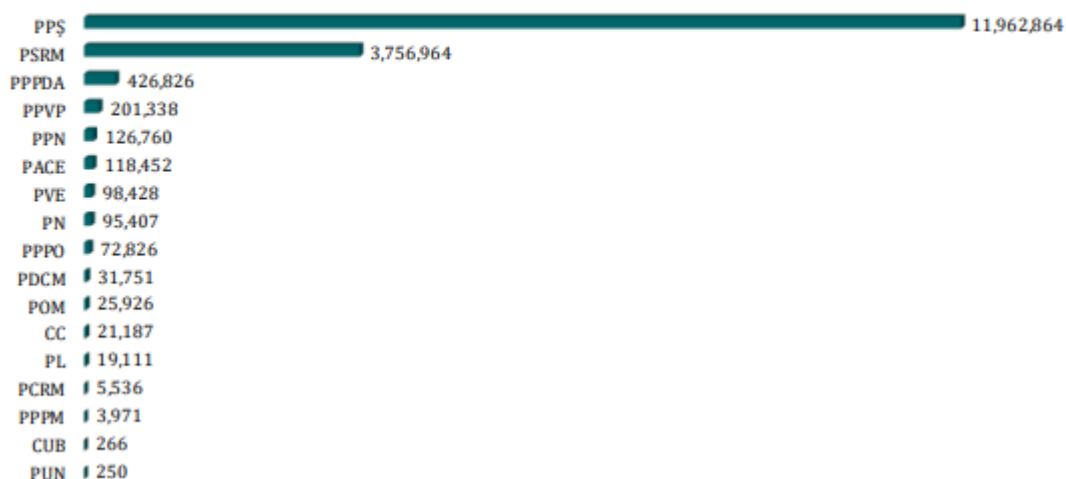
Analista finanțelor partidelor politice Mariana Focșa are **două**

explicații obiective.

Prima este că, în cazul PPȘ estimarea cheltuielilor neraportate pentru anul 2022 s-a făcut doar în baza raportului financiar pentru primul semestru al anului 2022, cel anual nefiind prezentat de partid la CEC. Or din totalul cheltuielilor estimate de Promo-LEX ca fiind neraportate de 17 partide, 70% au fost efectuate anume de PPȘ, care nu a raportat estimativ 11,9 milioane de lei, sumă care depășește de peste 7 ori cea a cheltuielilor raportate de respectiva formațiune în semestrul I al anului 2022.

A doua explicație este că Promo-LEX și-a fortificat în 2022 metodologia de monitorizare civică a activităților desfășurate de partide. Începând din ianuarie 2022, pe lângă monitorizarea indirectă și post-factum a activității partidelor politice, monitorii Promo-LEX au observat în mod direct, la fața locului, activitățile majore și de impact ale partidelor, ceea ce a permis o estimare mai detaliată a tuturor cheltuielilor. Drept rezultat, au fost identificate mai multe categorii de cheltuieli în baza cărora estimările Promo-LEX diferă, pe alocuri semnificativ, de informația din rapoartele depuse la CEC.

Total cheltuieli estimate de Promo-LEX drept neraportate pentru anul 2022

În funcție de destinația cheltuielilor estimate drept

neraportate, cele mai multe au fost pentru deplasări în țară și în străinătate (31%), urmate de întreținerea și/sau locațiunea sediilor (28%), presă și materiale promoționale (23%), personal (11%) și organizarea evenimentelor publice (8%).

Totodată, Promo-LEX a constatat și în anul 2022 implicarea în finanțarea politică a părților terțe – fenomen pe care l-a analizat detaliat într-un [document de politici](#), publicat în aprilie 2023.

Cazuri de implicare a părților terțe au fost observate în a doua jumătate a anului 2022 pe mai multe pagini pe rețelele de socializare prin intermediul cărora au fost promovate cu plată protestele organizate de PPȘ. Publicitatea plătită a fost achitată direct de persoane fizice, în cazul cărora nu a fost posibilă identificarea legăturilor directe cu PPȘ.

Directorul de Program Promo-LEX Nicolae Panfil reiterează necesitatea revizuirii cadrului legal relevant finanțării partidelor politice în scopul reglementării finanțării politice și electorale de către părțile terțe. „Avem în continuare trei campanii electorale: locale generale, prezidențiale și parlamentare. Dacă acestui fenomen nu i se va pune aprecierea juridică necesară și nu va fi monitorizat corespunzător riscăm să avem probleme foarte mari. Reamintesc, doar cheltuielile pe online ale părților terțe au fost estimate de Promo-LEX la zeci de mii de euro, în perioada august 2021 – aprilie 2023”.

Nicolae Panfil subliniază că dacă nu se va interveni la nivel legislativ, fenomenul finanțării politice și electorale de către părți terțe poate lua amploare în apropiatele scrutine electorale.

Mai multe date și concluzii legate de cheltuielile estimate de Promo-LEX drept nedeclarate de partidele politice în anul 2022 pot fi consultate în [Raportul „Finanțarea partidelor politice](#)

în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2022”.

În perioada 26 iulie 2016 – 31 martie 2025, Asociația Promo-LEX implementează programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).